

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravnitvu v dijaškem semenščcu (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi so ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natise enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Stara nevarnost za Avstrijo in Slovence v novejši podobi.

L. 1848 so se spuntali zoper dobrotljivega cesarja Ferdinanda I. kdo? Morebiti Slovenci? Ne! Menda nemški kmetje? Tudi ne. Velikoveč spuntali so se nemški liberalci in njihovi italijanski prijatelji z ošabnimi Magjari vred. Ti so se odtrgali od cesarstva in cesarsko rodbino odstavili. Prekuceh Košut jih je tako daleč zapeljal. Dalje Italijani, ti so s pomočjo Pijemontezov vzdignoli se zoper cesarjevo armado pod Radeckijem. Naši liberalni Nemci so pa grdo razsajali po vseh mestih in cesarja iz Dunaja pregnali in ob enem volili poslance v nemški Frankfurt. Kaj so pa storili Slovenci? No, ti so večjidel na prizadevanje slavnega dr. Bleiweissa ostali zvesti milenej Avstriji, udani cesarju in niso hoteli voliti v Frankfurt, čeravno je na primer v Ptujih dr. Strafela s sabljjo prepasan kmete lovil in prigovarjal, naj volijo pa bilo je zastoj.

Preteklo je sedaj več kakor 30 let. Tedaj srečno potlačeni nemški liberalci so zopet pririli do veljave in zopet delajo na vse pretege, kako bi Avstrijo razdjali in Bismarku skočili v globoki nemško-pruski koš. To niso prazne besede, ampak so žali Bog gola resnica.

V spodnjem Avstrijskem razsaja uže več časa iz pruske Nemčije priseljeni grajščak vitez plem. Schönerer. Ta mož je tudi poslanec in snuje novo nemško-liberalno stranko imenovano „deutsche Volkspartei“ ter je nedavno objavil in svetu naznanil, kaj hoče ta stranka? No, in iz tega je razvidno, da hoče razpad Avstrije.

Nemško-liberalna „Volkspartei“, t. j. ljudska stranka pravi: „vsa Avstrija je Nemcem (liberalcem) prevelika, preveč je Slovanov v njej, posebno sedaj ko smo še Bosno in Hercegovino pridobili. Vseh ne moremo ponemčiti. Zato hočemo, da prepustimo Bosno, Hercegovino in še Dalmacijo sosedom Magjarom. Ti naj s tamošnjimi Slovani delajo, kar hočejo. Dalje treba slovanske Poljake in Rusine v Gališkem in Bukovini izročiti Magjar-

orszagu. Če pa to ni mogoče, pa naj so za-se. V državni zbor na Dunaji ne smejo; kajti tukaj pomagajo samo Slovincem, Čehom in konservativnim Nemcem, da moramo liberalci jezik za plotom držati ali ga zelo zastoj brusiti. Tedaj proč s Poljaki in Rusini. No, kar sedaj ostane, to pa se mora tako vladariti, kakor mi nemški liberalci hočemo. Vse se mora tukaj ponemčiti, Čehi in Slovenci. Ima se sestaviti nov volilni red, po katerem bomo liberalci vselej zmagovali na vse veke vekov ali vsaj dokler ne pridemo v Bismarkov koš. Zato se morajo najnevarnejšim nam nasprotnikom usta zamazati. Vsak potepuh sme voliti in voljen biti, le mešniki ne. Potem pa se mora vsaka vzajemnost, vsaka zveza z ogerskimi deželami pretrgati. Edino to naj ostane, da bo naš cesar ogerski kralj, kedar se da čez mejo prepeljati. Vendar tudi tako sam svoj cesar pri nas tudi ne sme biti, kakor je sedaj. Marveč cesar mora s ponemčenimi ostanki svojega cesarstva, tedaj tudi s Štajersko, Koroško in Kranjsko, stopiti v ožjo zvezo državnopravno s prusko-nemškim cesarstvom. Kot prva stopinja bi naj bila trgovsko-colninska zveza z Nemčijo, t. j. colninske meje bi se potegnole proti ogerskim deželam, a odpravile proti Nemčiji; trženje bilo bi z Nemčijo prosto, proti ogerskim in ostalim deželam naše Avstrije pa zaprto“.

Po tem takem bi Avstrija razpala v 2 ali 3 kose, čijih zadnji t. j. naše dežele, bi prišle tje, kder so jih nemški liberalci uže l. 1848 hoteli imeti, namreč v — prusko-nemški koš!

Pridni in cesarju res udani Avstrijani bi mislili, da to ni mogoče, da ni med nami ljudij, ki bi temu veleizdajstvu pritrjevali. Kdor tako misli, ta je gluh in slep. Vsi liberalno-nemški listi hvallijo in k nebesom povzdigujejo ovo novo „deutsche Volkspartei“. To je edino prava politična stranka nemških liberalcev. Da si z njo sedaj upajo brez srama in strahu na dan, to je pomenljivo. Oni so z ozirom na cesarja, na Avstrijo ravno to, kar so Italijani irredentovci v Trstu. Le ta razloček je: Italijani cikajo v Italijo, naši nemški liberalci pa

zijajo čez avstrijsko cesarski plot — v Bismarkovo obljubljeni deželo. Zato vidijo v Italijanih zaveznike, zato zagovarja celjski „Kmetški list“ italijansko družbo v Trstu, zato krolijo in tulijo naši liberalni Nemci vedno „Wacht am Rhein“ in „deutsches Lied“. Zato razobešajo nemško-pruske zastave, zato vtikajo pruski modriš za klobuke in v nedra, zato hočejo ponemčiti Čeha in Slovence, zato so osnovali „Schulverein“ in izdajajo nesramno zapeljivi listič celjski, krivo in zvičajno imenovani „Kmetški prijatelj“. Zato se veseli „Cillier Zeitung“ neizmerno vitez Schönererjevih besed ter obžaluje, da se je do sedaj še premalo za uresničenje ovega političnega črteža delalo in bobnalo ter zaupno pristavlja: „doch schon heute sagen wir, dass dasselbe (Programm der Schönerer'schen deutschen Volkspartei) auf die Zustimmung der überwiegenden Mehrheit des deutschen Volkes in Oesterreich rechnen kann, trotzdem dass es von den Officiösen (t. j. cesarju zvestih časopisov) als verrückt bezeichnet wird.“

Tako govori nemško-liberalna mati liberalnega „Kmetškega prijatelja“ ter kaže, kam nemški liberalci tace molijo.

Da ovej stranki pritrjujejo nemški vsi liberalci, to je res. Ni pa resnično, kar „Celjanka“ blebeta, da bi ogromna večina nemškega naroda v Avstriji tako veleizdajstvo odobraval. Kajti nemški kmetje in sploh konservativci ostanejo kakor l. 1848 tako tudi sedaj in vselej zvesti cesarju in vneti za veliko, zedinjeno in neodvisno Avstrijo. Ti ne marajo za freimaurerske prusko-nemške cesarje in lutrovskega Bismarka, ki preganja katoličane.

Ali tudi Slovenci in Čehi ostanemo pri neodvisnej Avstriji, pri ljubljennem svojem cesarju, kajti le tukaj imamo upanja, da živimo kot narod slovenski in napredujemo na narodno slovenskej podlagi. To vemo, to čutimo, to hočemo. Ostati čemo Slovenci in zvesti državljeni avstrijskega cesarja. Lutrovi, freimaurerji, ponemčeni blapci pruske Nemčije nečemo biti! Ker pa vemo, da se z nami nekaj takšnega namerava, ter da nas celo po zvičajnem liberalnem in zakrito freimaurerskem „Prijatelju“ hočejo prevariti, zaslepiti in zapeljati, zato se hočemo vsakšnemu takšnemu veleizdajškemu početju v bran postaviti do zadnje kaplje krvi!

Desterniški.

Gospodarske stvari.

Krt.

V naravi vlada povsodi strogo vredjeno gospodarstvo. Množi-li se zarad zunanjih pogojev kaki merces preveč, množijo se tudi njegovi sovražniki; in po njih se kakor po naravskem uplivu spet popravi prejšnje ravnotežje. To ravnotežje bi mi posilno in za vselej odpravili s svojim obdelo-

vanjem zemlje, ako bi zatrli živali, ki so naravski sovražniki merčesa.

Krt se prikaže le tam, kjer mergoli merčesa p. ogerecev, črvov, mramorov in kaže tudi močen apetit, ker skušnja učiti, da potrebuje vsak dan trikrat toliko hrane, kolikor sam tehta, in da bi moral strada poginoti, ako bi se le 12 ur postiti moral.

Prav smešno je, da krt žere rastlinske korenine, kakor nekateri trdé. To zamore toliko vsled narave svojih zob in svojega želodca, kolikor bi ljudje v stanu bili: živiti se od slame, lesa ali drevesne skorje. Česa se pa živi krt? Krt se živi od ogreev, črvov, mramorov; pa tudi od miši in podgan, ki zajdejo v njegove hodnike — in prvlje ko bi glada poginol, žre — svoje brate. Da je to istina, svedoči sloviti francozki naravoslovec Flourens, ki je na tenko preiskal krtovo življenje in mnogo pripomogel k spoznanju njegove narave in jegovega značaja.

Zaprli je dva krti v posodvo, v katero je nadeval zemlje, korenja, redkve, salate in drugih zelišč: krtoma v živež. Druzega jutra našel je le ednega krti, pridjano hrano na starem mestu, v zemlji pa kožo druzega krti. Bila je po dolgem pretrgana, in meso s kostmi vred pojedeno. Dal je potem še živega krti v prazno posodvo, v kateri je bil zelo nemiren; videlo mu se je, da strada. Vrabelj, katerega je Flourens s pristrizhenimi perutuicami h krtu vtakol, kljuval je sprva krti po riveci, ako se mu je bližal; a pri tretjem napadu je krt zabodel svoj rivec v vrabljev trebuh, razparal kožo ter prav slastno meso povžil.

Iz čaše, ki se mu je ponudila, pil je večkrat med svojim obedom. Pričujočega gledalca se celo ni bojal. Ko mu je vrablja zmanjkalo, bil je sebi prepuščen. Po preteklih 6 urah je postal jako nemiren in slaboten. Spodnji del života se je skrčil, dihanje je bilo počasno in težavno, rilec je vedno migal — smrt se je bližala. Na to vrže Flourens krti druzega živega vrablja, katerega je takoj popadel in mu drobovino požrl, kakor prvemu. Ko se je nasitil in napojil, dobil je svojo prejšnjo velikost in podobo ter je miroval. Druzega jutra ni bilo najti druzih ostankov nego koža; a krtu se je videlo, da je še vedno lačen. Postreglo se mu je potem z žabo, katero je koj pohrustal, počenši z drobovino kakor pri vrablji. Bil je na to spet zapuščen, dok ga ni z nova glad nadlegoval.

Da ne pogine, ponudila mu se je krastača, ki se je napihnola, ko se je njej približal; a on odmakne svoj rilček, kakor bi se mu grda žival studila. Korenja, salate, zelja in druzega zelišča je imel čez noč dovolj za živež. Zjutra je bil mrtev; zelišča se je dotakol le malo; a še odščipani koseci so ležali okoli nja. Krt torej ni rastlinojedec; ako že gloda korenine, počenja to, da pobere iz njih črviče in larve.

Flourens je dal tri krti posebej v posodvo,